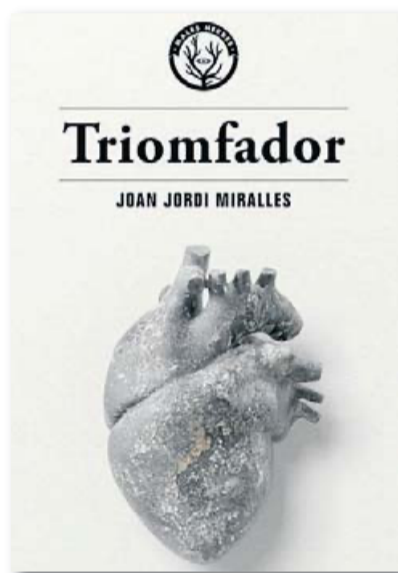

Crítica

Opinió

El llibre de la setmana

Ulisses contra el 'bullying' de La Masia

TRIOMFADOR

Joan Jordi Miralles

Les Males Herbes / Seix

Barral

230 pàg. / 18 €

Si convenim que l'exercici de la literatura ofereix possibilitats terapèutiques, en pocs llibres les trobarem tan clarament expressades com en la novel·la de Joan Jordi Miralles *Triomfador* (Males Herbes). Miralles, autor consolidat amb novel·les com *L'Altíssim* (2005, Tres i Quatre, premi Andròmina) o *Aglutinació* (2018, premi Joanot Martorell, Ed. 62), va passar per La Masia com a jugador de les categories inferiors del Barça de bàsquet als anys 90. Allí va ser testimoni d'abusos i assetjaments, com diu en el llibre, *putades* de tots colors que avui tindrien conseqüències penals. La Masia del *més que un club*, tan cofoi dels seus valors formatius, era un can pixa i rellisca, on els nanos, bombes de testosterona, campaven sense control.

A Miralles li ha costat deu anys acabar aquest llibre, i té tot el dret d'aclarir que ha escrit una novel·la, "una ficció amb coneixement de causa" (sic) que no es pot llegir amb les ulleres del present. Tanmateix, en un país amb denúncies obertes per abusos en categori-

es formatives a tenistes, gimnastes o nedadores, ens cal la literatura, precisament, perquè identifica i denuncia els fonaments d'aquesta violència estructural en l'esport.

Instint de supervivència

El protagonista de la història que ordeix Miralles es diu Ulisses, i en el nom hi és tot: la història és un viatge que comença i acaba al mateix parc de Manresa, una peculiar Ítaca on al darrer capítol hi troba una Penèlope. El relat segueix l'esquema d'auge i caiguda, disposat en una trama isocrònica en present i amb un ritme vertiginós. Comença amb flaixos familiars de la infantesa del protagonista i el seu sorprenent fitxatge pel Barça. Els déus de l'Olimp blaugrana l'acullen a La Masia i comença, doncs, una Odissea, amb descens als inferns, lluites, polifems, lotòfags i cants de sirenes –les prostitutes del Camp Nou–. Tot acaba despertant en Ulisses un instint de supervivència ferotge. "He deixat de tenir l'edat que tenia", anuncia cap al final d'aquest viatge.

La història l'explica un omniscient neutral amb poques digressions, que afavoreix la velocitat de la trama, ben matisat per un ús destre de l'estil indirecte lliure que ens apropa la vida interior de l'Ulisses. L'estil privilegia la versemblança dels idiolectes adolescents però fa concessions a un lirisme contingut i efectiu. La intensitat del ritme comporta, tanmateix, que en ocasions l'Ulisses canviï d'estat d'ànim i de condició expeditivament, i que els personatges secundaris siguin esquemàtics.

La novel·la es planteja què estem disposats a suportar per assolir l'èxit, i quin sentit té l'educació si això no és possible. És, per tant, una variant del gènere de la *bildungsroman*, o novel·la de formació, no gaire diferent, en aquest sentit, de les fundacionals *Jakob von Gunten* de Robert Walser o *Les tribulacions del jove Törless* de Robert Musil. També és una valuosa aproximació al gènere de la novel·la esportiva, de la qual tenim tan pocs exemples a casa nostra. *Open* (Duomo), les memòries d'André Agassi escrites per J.R. Moehringer, ha de ser, en aquest cas, una referència, però també les importants trames sobre l'esport formatiu d'elit en novel·les

d'autors com Tom Wolfe –a *Soc la Charlotte Simmons* (Columna), també amb bàsquet– o com David Foster Wallace, amb el tennis.

Atès que el llibre al·ludeix a persones amb nom i cognoms –precisament les que en surten més ben parades: Aíto, Galilea, Jordi Cruyff–, una qüestió rellevant és la de la veracitat. Quant de tot plegat va veure o viure Miralles? Qui ho ha conegut, identificarà aquesta rauxa testosterònica desenfrenada, les afaitades d'ous, les dutxes vestits, les putades nocturnes, els *maricon o nena* amb què l'entrenador t'insulta. ¿Va ser estructural, aquesta violència? Potser el Barça dels valors ens en podria dir alguna cosa.

Això no cal dir-ho

JAVIER PÉREZ ANDÚJAR

Les conspiracions ja no són el que eren

Amb el que abans s'escriuen novel·les, avui es fa geopolítica. Els autors d'aquestes novel·les eren diplomàtics, havien sigut espies..., és a dir, pertanyien al món que ficcionaven. Avui, per escriure de geopolítica, n'hi ha prou amb veure France 24 a l'ordinador, mirant de no esquitxar la pantalla amb l'ensaimada (el sucre de llustre és com les *fake news*). L'escocès John Buchan, 1r baró Tweedsmuir d'Elsfield, va ser un pioner de les novel·les fetes amb el que generalment s'anomena política internacional.

S'acaba de publicar en català el seu títol més conegut, *Els trenta-nou esglaons* (Editorial Clandestina, 2023, trad. Sílvia Aymerich i Lemos). Alfred Hitchcock el va portar dos cops a pantalla gran amb moltíssim èxit, encara que les seves versions no s'assemblen gaire al text. Al cinema de Hitchcock, la pel·lícula sempre agrada més que el llibre. És cert que resulta més eficaç treure una pel·lícula d'una novel·la que fer una novel·la d'una pel·lícula. Ens creiem abans les imatges que les paraules.

Hem perdut capacitat intel·lectual

Amb *Els trenta-nou esglaons* (publicada originalment l'any 1915), apareix el personatge de Richard Hannay, que va protagonitzar un petit cicle de novel·les de Buchan, totes molt bones. En aquesta primera història, el punt de partida és la conflictiva situació internacional del moment. És el temps en què esclata la Primera Guerra Mundial, amb l'assassinat, a Sarajevo, de l'arxiduc d'Àustria Francesc Ferran (Franz Ferdinand, per als amics del rock indie). De sobte, l'autor converteix en material literari el que avui s'anomenen teories de la conspiració. És a dir, que sabia fer literatura amb el que ara es fan programes d'Iker Jiménez i fils de Twitter. En Buchan la conspiració té una funció dramàtica, i potser també simbòlica. Avui, però, ens la creiem. Sembla que hem perdut capacitat intel·lectual.

A John Buchan, que va engegar la seva carrera diplomàtica com a administrador de la colònia sud-africana del Transvaal, se li atribueix la invenció, a l'exèrcit, de la guerra psicològica. Això va ser quan s'encarregava de la informació i la propaganda (*fake news* d'alta graduació) al començament de la Primera Guerra Mundial. *Els trenta-nou esglaons* és una novel·la filla d'aquest tarannà. Al final de la seva carrera (va morir amb 64 anys en un accident amb el cotxe, el seu personatge Hannay es passa la vida conduint), ocuparia el càrrec de governador general del Canadà, és a dir, de virrei.

A Buchan li va prendre el relleu l'anglès Eric Ambler amb títols com *La màscara de Dimitrios*, *Viaje al miedo* o *Epitafio para un espía*. També Graham Greene, però amb aquest la geopolítica fa més aviat de decorat, i és l'amor el que ens condiciona en dura lluita amb la consciència. Avui, però, ja tot és Dan Brown i geopolítica de suplement.

Hitchcock va adaptar *Els 39 esglaons*. GAUMONT

David Vidal
Castell

